

CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

Teitl yr eitem:	Trosolwg Arbedion: Adroddiad Cynnydd ar Wireddu Cynlluniau Arbedion
Aelod Cabinet:	Y Cynghorydd Huw Wyn Jones, Aelod Cabinet Cyllid
Swyddog perthnasol:	Ffion Madog Evans, Pennaeth Cyllid Cynorthwyl - Cyfrifeg a Phensiynau
Dyddiad y cyfarfod:	9 Hydref 2025

1. Penderfyniad a geisir

Mi fyddwn yn argymhell i'r Cabinet i wneud y canlynol:

- 1.1 Derbyn y wybodaeth yn yr adroddiad a nodi'r cynnydd tuag at wireddu cynlluniau arbedion 2025/26 a blynyddoedd blaenorol.
- 1.2 Cymeradwyo dileu un cynllun arbedion gwerth £25k perthnasol i 2025/26 yn y maes Cyswllt Cwsmer yn yr Adran Gwasanaethau Corfforaethol, gan ddefnyddio'r ddarpariaeth arbedion a osodwyd o'r neilltu yn y gyllideb gorfforaethol.
- 1.3 Cymeradwyo arian pontio o £80k y flwyddyn am gyfnod o ddwy flynedd ar gyfer 2025/26 a 2026/27 i gynllun arbedion Neuadd Dwyfor yn yr Adran Economi a Chymuned.

2. Y rheswm pam fod angen i'r Cabinet wneud y penderfyniad

- 2.1 Mae gwireddu'r cynlluniau unigol yn gyfrifoldeb aelodau perthnasol o'r Cabinet, sy'n herio perfformiad yr adrannau gan gynnwys cynnydd y cynlluniau arbedion. Cyfrifoldeb yr Aelod Cabinet dros Gyllid yw cadw trosolwg o'r darlun cyfan.

3. Cyflwyniad a Rhesymeg

Cefndir / Cyflwyniad

- 3.1 Mae'r adroddiad yma'n rhoi trosolwg o sefyllfa arbedion y Cyngor ar gyfer 2025/26 a blynyddoedd blaenorol yn dilyn adolygiad o'r sefyllfa ar ddiwedd Awst 2025.
- 3.2 Yn adroddiad Cyllideb 2025/26 i'r Cyngor Llawn ar 6 Mawrth 2025, adroddwyd fod arbedion gwerth £3.5 miliwn wedi eu proffilio ar gyfer cyllideb 2025/26. Bu i werth £100k o arbedion ei gymeradwywyd yng Nghabinet 11 Chwefror 2025, tra fod y £3.4 miliwn yn gynlluniau arbedion sydd wedi eu cymeradwyo mewn blynyddoedd blaenorol, ond sydd yn berthnasol i 2025/26.

4. Rhesymeg a chyfiawnhad dros argymell y penderfyniad

Mae gan y Cyngor drefniadau cynllunio ariannol sydd eisoes wedi adnabod arbedion effeithlonrwydd sylweddol dros y blynnyddoedd diwethaf er mwyn isafu toriadau mewn gwasanaeth i drigolion Gwynedd.

5. Cynlluniau Arbedion Adrannol Hanesyddol 2015/16 – 2025/26

- 5.1 Mae **Atodiad 1** yn crynhoi cyrhaeddiad pob adran yn erbyn eu targedau arbedion o **£34.4m** yn seiliedig ar adolygiad Awst 2025. **Gellir adrodd bod gwerth £33.8m, neu 98% o'r cynlluniau yma wedi eu gwireddu**, ond mae risg gwireddu rhai o'r cynlluniau arbedion yn parhau.
- 5.2 Mae tri cynllun gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, gwerth £399k ac un cynllun gwerth £20k gan yr Adran Economi a Chymuned yn wynebu risgiau i'w cyflawni, gweler rhan 8 o'r adroddiad am fanylion pellach.
- 5.4 Mae pump cynllun sydd yn weddill gwerth £209k wedi llithro ond nid yw'r adrannau yn rhagweld problem eu gwireddu.

6. Cynlluniau Arbedion Adrannol 2023/24 – 2025/26

- 6.1 Mae **Atodiad 2** yn crynhoi cyrhaeddiad pob adran yn erbyn y targed arbedion **sydd yn gyfanswm dros £15m**, yn seiliedig ar adolygiad Awst 2025. **Gellir adrodd fod £12m, neu 77% o'r cynlluniau yma eisoes wedi eu gwireddu, gyda £659k pellach, neu 4% ar drac i gyflawni'n llawn ac amserol.**
- 6.2 Mae risgiau sylweddol i wireddu un cynllun gwerth £50k yn y maes Cartrefi Pobl Hŷn gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant ac mae'r adran yn edrych ar sut i'w wireddu.
- 6.3 Ar hyn o bryd rhagwelir bod rhai risgiau gwireddu gwerth £2.3m o gynlluniau arbedion sydd yn cynnwys tri cynllun gan yr Adran Addysg (£66k), pump cynllun gan yr Adran Amgylchedd (£1,018k), pump gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant (£835k), dau gan yr Adran Prifffyrdd a Pheirianeg (£321k) ac un cynllun gan yr Adran Tai ac Eiddo (£95k).
- 6.4 Mae llithriad ar rai cynlluniau gwerth £90k oedd wedi eu rhaglennu i'w gwireddu yn 2023/24 a pheth oediad i wireddu cynlluniau gwerth £469k perthnasol i 2024/25, ond nid yw'r adrannau'n rhagweld problemau i'w gwireddu, o'r swm yma mae bron i hanner sef gwerth £243k ohono yn berthnasol i'r Adran Amgylchedd. Mae oediad ar un cynllun perthnasol i 2025/26 gwerth £20k.

7. Cynlluniau Arbedion Adrannol 2026/27 ymlaen

- 7.1 Rhestrir arbedion presennol 2026/27 ymlaen fesul Adran, sydd werth £681k yn **Atodiad 3**, mae'n gynamserol i adrodd ar statws y cynlluniau yma ar hyn o bryd.

- 7.2** Mae Cynllun Ariannol Tymor Canolig eisoes wedi ei gyflwyno i Gabinet 16 Medi 2025 sydd yn ystyried y bwlch cyllidol ar gyfer 2026/27 a'r bwriad o ran ymateb i'r sefyllfa ariannol sydd yn ein wynebu fel Cyngor er mwyn gosod cyllideb hafal yn 2026/27.

8. Adolygiad gwireddu arbedion

- 8.1** O ganlyniad i'r risg o beidio gallu gwireddu arbedion cynllun Neuadd Dwyfor gan yr Adran Economi a Chymuned, derbyniwyd cais i leihau y targed incwm o £100k i £20k ar sail dros dro ar gyfer 2025/26 a 2026/27, er mwyn rhoi amser i adnabod cyfleon i weithredu. Bydd £80k y flwyddyn am gyfnod o ddwy flynedd yn cael ei bontio o Ddarpariaeth Arbedion y Cyngor.
- 8.2** Derbyniwyd cais gan yr Adran Gwasanaethau Corfforaethol i ddileu un cynllun arbedion yn y maes Cyswllt Cwsmer ar gyfer adolygu oriau agor Siop Gwynedd yn y dair brif swyddfa, sydd werth £25k ac yn berthnasol i 2025/26. Awgrymir fod yr arbediad yn cael ei ddileu gan ddefnyddio'r ddarpariaeth arbedion a osodwyd o'r neilltu yn y gyllideb gorfforaethol.

9. Casgliad

- 9.1** Gellir adrodd bod cyfanswm o bron i £46 miliwn o arbedion wedi eu gwireddu ers 2015/16, sydd yn 92% o'r £50 miliwn gofynnol dros y cyfnod. Mae'n anorhod bod gwireddu'r arbedion wedi bod yn heriol ac rwyf yn ddiolchgar i'r holl adrannau a'r Aelodau Cabinet am sicrhau'r llwyddiant yma.
- 9.2** Mae'r tabl isod yn crynhoi'r sefyllfa ddiweddaraf o ran y cynlluniau arbedion ers Ebrill 2015 gyda 92% o'r holl gynlluniau wedi eu gwireddu.

Tabl 1: Crynodeb o statws yr holl gynlluniau arbedion ers Ebrill 2015

Statws yr Arbediad	Porth	£m	%
Wedi gwireddu	1	45.8	91.5
Ar drac i gyflawni'n llawn ac amserol	2	0.6	1.3
Oediad, ond yn symud yn ei flaen	3	0.8	1.6
Rhai risgiau i gyflawni - yn llithro neu methu	4	2.4	4.7
Risgiau sylweddol i gyflawni yn llawn neu yn rhannol	5	0.4	0.9
Cyfanswm arbedion		50.0	100

9.3 Felly, gofynnaf i'r Cabinet nodi'r cyrhaeddiad a amlinellir yn yr adroddiad yma tuag at wireddu'r cynlluniau arbedion. Yn ogystal, dileu un cynllun arbedion gwerth £25k perthnasol i 2025/26 a phontio £80k o Ddarpariaeth Arbedion y Cyngor am gyfnod o ddwy flynedd.

10. Camau nesaf ac amserlen

10.1 Gweithredu ar yr argymhellion gerbron a chyflwyno adroddiad dilynol i'r Cabinet yn dilyn adolygiad o'r sefyllfa ar ddiwedd Tachwedd 2025.

11. Sylwadau Swyddogion Statudol

11.1 Prif Swyddog Cyllid

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

11.2 Swyddog Monitro

Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Atodiadau:

Atodiad 1 - Trosolwg cynlluniau arbedion hanesyddol 2015/16 - 2025/26 fesul adran

Atodiad 2 - Trosolwg cynlluniau arbedion 2023/24 - 2025/26 fesul adran

Atodiad 3 - Trosolwg cynlluniau arbedion 2026/27 ymlaen fesul adran